

## CUPRINS

### ACTE NORMATIVE NOI

|                                                                                                                                                                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| MARIAN NICOLAE: <i>Modificările aduse Legii nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și a celor forestiere prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001</i> ..... | 3  |
| VASILE PĂTULEA: <i>Reflecții în legătură cu Ordonanța Guvernului nr. 8/2001 pentru modificarea Legii nr. 34/1994 privind impozitul pe venitul agricol</i> ....                                                        | 28 |
| RALUCA DIMITRIU: <i>Contractul de mediere încheiat în vederea încadrării în muncă, în calitate de salariați, a cetățenilor români în străinătate</i> .....                                                            | 39 |

### STUDII – DISCUȚII – COMENTARII

|                                                                                                                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| DUMITRU VIOREL MĂNESCU: <i>Uzufructul, dezmembrământ al dreptului de proprietate</i> .....                                                                                        | 50  |
| FLORIN POPESCU, ION VIDU: <i>Proprietatea comună a concubinilor asupra bunurilor imobile dobândite împreună prin acte cu titlu oneros. Proba acestuia</i> .....                   | 62  |
| GHEORGHE DOBRICAN, MARIA FODOR: <i>Vânzarea unui bun imobil afectat de plata unei sulte</i> .....                                                                                 | 68  |
| GIORGIANA DĂNĂILĂ: <i>Considerații teoretice și practice asupra clauzei compromisorii</i> .....                                                                                   | 71  |
| VASILE PĂVĂLEANU: <i>Rolul Ministerului Public în lumina recomandărilor Comitetului de Miniștri al statelor-membre ale Consiliului Europei</i> .....                              | 85  |
| LORAND HECSER: <i>Eutanasia – Reflecții medicale și socio-juridice</i> .....                                                                                                      | 93  |
| I. LIVIU ANCHIDIN; II. CORNELIU TURIANU: <i>Discuții în legătură cu infracțiunea de furt săvârșită între soți</i> .....                                                           | 103 |
| OVIDIU PREDESCU: <i>Infracțiuni reglementate prin Legea privind combaterea concurenței neloiale. Noi reglementări</i> .....                                                       | 110 |
| ION RETCA: <i>Din nou despre încadrarea juridică a faptei învinuitului sau inculpatului de a distruge declarația luată și consemnată de organul judiciar</i> .....                | 113 |
| VASILE PĂTULEA: <i>Implicații ale reglementării, prin Legea nr. 78/2000, a competenței procurorilor specializați în prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție</i> ..... | 123 |

**MODIFICĂRILE ADUSE LEGII NR. 1/2000  
PENTRU RECONSTITUIREA DREPTULUI DE PROPRIETATE  
ASUPRA TERENURILOR AGRICOLE ȘI CELOR FORESTIERE  
PRIN ORDONANȚA DE URGENȚĂ A GUVERNULUI  
NR. 102/2000**

**MARIAN NICOLAE**

Lect. univ. – Facultatea de Drept,  
Universitatea din București

**I. CONSIDERAȚII PRELIMINARE**

Reconstituirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor cu destinație agricolă, forestieră sau de altă natură în favoarea persoanelor fizice și a persoanelor juridice îndreptățite a făcut obiectul mai multor acte normative<sup>1</sup> în

<sup>1</sup> A se vedea:

- Decretul-Lege nr. 42/1990 privind unele măsuri pentru stimularea țărănimii, publicat în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 17 din 30 ianuarie 1990 (art. 8);
- Legea fondului funciar nr. 18/1991, publicat în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 37 din 20 februarie 1991 și republicată, ca urmare a modificărilor și completărilor aduse prin Legea nr. 169/1997, în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 1 din 5 ianuarie 1998, cu modificările și completările ulterioare;
- Regulamentul privind procedura de constituire, atribuțiile și funcționarea comisiilor pentru stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor, punerea în posesie a proprietarilor, a modelului și modului de atribuire a titlului de proprietate, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 131/1991 și republicat în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 7 din 19 ianuarie 1993, cu modificările și completările aduse prin Hotărârea Guvernului nr. 180/2000, publicat în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 119 din 17 martie 2000, care a modificat inclusiv titlul acestuia;
- Legea nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 299 din 4 noiembrie 1997 (art. II–V);
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 198/1999 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri agricole sau terenuri aflate permanent sub luciu de apă, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 607 din 13 decembrie 1999, abrogată și înlocuită în prezent cu Legea nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 299 din 7 iunie 2001;
- Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 8 din 12 ianuarie 2000.



perioada 1999–2000, nefiind finalizată nici astăzi, la mai bine de 10 ani de la adoptarea noii Legi a fondului funciar nr. 18/1991 (republicată), cu modificările și completările ulterioare. La această situație, cu consecințe economice și juridice dezastruoase pentru țara noastră, au contribuit factori extrem de diverși – de natură politică (deosebirile de concepție dintre forțele politice aflate la conducerea României), economică, socială, juridică etc. –, inclusiv modul cum a fost inițial concepută retrocedarea terenurilor agricole și forestiere foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora<sup>2</sup>. Prin Legea nr. 1/2000 s-a încercat o rezolvare completă și definitivă a problemei restituirii terenurilor agricole și forestiere, prevăzându-se ca operațiunile de delimitare a suprafețelor de teren agricol restituibile, punerea în posesiune (în principiu, pe vechile amplasamente) și eliberarea titlurilor de proprietate să fie finalizate în termen de 1 an de la data intrării sale în vigoare, respectiv până la 12 ianuarie 2001 (art. 12 alin. 7). Deși pentru terenurile forestiere nu s-a mai prevăzut un astfel de termen în care procedura de reconstituire a dreptului de proprietate să fie de asemenea finalizată, această omisiune nu are însă nici o relevanță, întrucât, chiar termenul de 1 an pentru retrocedarea terenurilor agricole s-a vădit ca fiind total nerealist. Într-adevăr, retrocedarea terenurilor agricole este departe de a fi încheiată, iar în ce privește restituirea terenurilor forestiere, ea se găsește încă într-o fază incipientă, fiind practic inexistentă în raport cu suprafețele de teren cu destinație forestieră solicitate în temeiul Legii nr. 18/1991 (republicată) și a Legii nr. 1/2000. În prezent, socotindu-se că prevederile Legii nr. 1/2000 sunt fie inaplicabile, fie incompatibile cu politica din domeniul agricol și silvic al actualului Executiv și pe motivul „dinamizării” procesului de reconstituire a dreptului de proprietate privată asupra terenurilor agricole și forestiere, Legea nr. 1/2000 a fost, recent, substanțial modificată și completată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001<sup>3</sup>, ocazie care ne îngăduie scurtele considerații din rândurile de față.

Ca o caracterizare generală și, prin forța lucrurilor, evident sumară, recente modificări și completări aduse Legii nr. 1/2000 sunt departe de a reprezenta, prin ele însele, un mijloc de dinamizare a operațiunilor de reconstituire a dreptului de proprietate privată asupra terenurilor agricole și forestiere care cad sub incidența Legii nr. 1/2000 atâta timp cât comisiile de aplicare a Legii fondului funciar sunt ineficiente și nu sunt determinate să facă o aplicare corectă și

---

<sup>2</sup> A se vedea pentru amănunte: M. Nicolae, *Reconstituirea actuală a dreptului de proprietate asupra unor categorii de terenuri în temeiul Legii nr. 18/1991, modificată și republicată, în „Dreptul” nr. 5/1998*, p. 3–28; idem, *Considerații teoretice asupra Legii nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și a celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, în „Dreptul” nr. 3/2000*, p. 3–27 (în continuare, M. Nicolae, *op. cit.*, 2000), precum și jurisprudența și doctrina acolo citate.

<sup>3</sup> Publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 350 din 29 iunie 2001.

echitabilă a dispozițiilor legale, iar litigiilor generate de modul de implementare a acestor dispoziții legale nu li se asigură o rezolvare rapidă și cât mai echitabilă. Și aceasta cu atât mai mult cu cât prin unele dispoziții cuprinse în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 nemulțumirile legate de aplicarea Legii nr. 1/2000 în loc să scadă, cum eronat se speră, vor crește, dimpotrivă, în mod semnificativ. Avem în vedere în special modificarea prevederilor art. 2 alin. 1, art. 8 și art. 24 alin. 1 referitoare la atribuirea în proprietate și punerea în posesiune pe vechile amplasamente, dacă acestea sunt libere, suprimarea probei testimoniale pentru dovedirea dreptului de proprietate asupra terenurilor forestiere (art. 6 alin. 1<sup>1</sup>), abrogarea sau înlăturarea cu ușurință sau inutilă a unor dispoziții legale, cum sunt cele privind obligația societăților comerciale, institutelor, stațiunilor de cercetare și producție agricolă, precum și a regiilor autonome și a societăților naționale cu profil agricol de a achita drepturile în natură sau în bani, stabilite și prevăzute în Legile nr. 46/1992, nr. 29/1993 și nr. 18/1994<sup>4</sup> (art. 11 și 19) și, mai ales, cele privind eliminarea posibilităților de restituire în baza Legii nr. 1/2000 a construcțiilor de orice fel aparținând exploatațiilor agricole sau forestiere și care au fost trecute în proprietatea statului, împreună cu suprafețele de

---

<sup>4</sup> Reamintim că prin Legea nr. 46/1992 privind stabilirea unor drepturi în favoarea persoanelor fizice care dețin acțiuni în temeiul art. 36 din Legea nr. 18/1991 (publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 100 din 21 mai 1992) societățile comerciale agricole pe acțiuni, cu capital majoritar de stat, înființate în baza Legii nr. 15/1990, au fost obligate să asigure acestor persoane, pe lângă dividende cuvenite potrivit legii pe anul 1991, și produse agricole sau bani, la opțiunea acționarilor, reprezentând echivalentul valoric a 300 kg grâu STAS pe hectarul reconstituit ca acțiuni; a se vedea și Legea nr. 29/1993 privind stabilirea drepturilor aferente anului 1992, în favoarea unei categorii de persoane fizice ale căror terenuri agricole au trecut în proprietatea statului, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 115 din 1 iunie 1993, precum și Legea nr. 48/1994 privind stabilirea unor drepturi în favoarea persoanelor fizice cărora li s-a stabilit calitatea de acționar în temeiul art. 36 din Legea nr. 18/1991 și a drepturilor aferente anului 1993 și 1994 pentru persoanele ale căror terenuri agricole se află în patrimoniul regiilor autonome cu activitate agricolă, institutelor și stațiunilor de cercetare și producție agricolă, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 175 din 11 iulie 1994.

Este de remarcat că art. 5 din Legea nr. 48/1994 prevedea că persoanele fizice care nu și-au primit drepturile stabilite în temeiul prevederilor Legii nr. 46/1992 și ale Legii nr. 29/1993, precum și cele care beneficiază de prevederile acestei legi sunt îndreptățite să le pretindă în termenul general de prescripție prevăzut de lege, cererile în justiție fiind scutite de taxa de timbru. Urmând aceeași optică de recunoaștere și ocrotire a acestor drepturi, Legea nr. 1/2000 a statuat *in terminis* la art. 41 că „*în toate cazurile, societățile comerciale, institutele, stațiunile de cercetare și producție agricolă, precum și regiile autonome și societățile naționale cu profil agricol vor achita, în mod obligatoriu, drepturile în natură sau de creanță stabilite și prevăzute în Legea nr. 48/1994*” (s.n. - M.N.). Rezultă că legiuitorul român a recunoscut explicit și necondiționat drepturile acestor persoane, recunoaștere ce echivalează fie cu întreruperea cursului prescripției extinctive, fie cu reînnoirea prin novatie a acestor drepturi în cazul celor ale căror drepturi la acțiuni s-ar fi stins prin împlinirea termenului de prescripție.



teren respective (art. 31)<sup>5</sup>. Cât privește aceste din urmă abrogări se cuvin a fi făcute cel puțin următoarele două precizări:

– *Întâi*, chiar dacă prevederile art. 11 și art. 19 din Legea nr. 1/2000 au fost abrogate, aceasta nu însemnează că societățile comerciale cu capital majoritar de stat, regiile autonome sau institutele și stațiunile de cercetare și producție agricolă ar fi absolvite de obligația de plată a drepturilor în natură sau în bani stabilite și prevăzute de Legile nr. 42/1992, nr. 29/1993 și nr. 48/1998 câtă vreme aceste acte normative au rămas în vigoare, iar efectul abrogator sau modificator al art. I pcr. 16 și 24 din Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 102/2001 operează numai *ex tunc* (pentru viitor). De altfel, suprimarea pur și simplu a drepturilor de creanță recunoscute persoanelor fizice cărora li s-a stabilit calitatea de acționar în temeiul fostului art. 36 din Legea nr. 18/1991 (devenit art. 37 după republicarea Legii fondului funciar în anul 1998) sau ale căror terenuri agricole se află în patrimoniul regiilor autonome cu activitate agricolă, institutelor și stațiunilor de cercetare și producție agricolă ar fi fost imposibilă, întrucât o astfel de măsură ar fi vădit neconstituțională. Într-adevăr, conform art. 41 alin. 2 și 3 din Constituție, proprietatea privată este ocrotită în mod legal, indiferent de

---

<sup>5</sup> Potrivit art. 31 din Legea nr. 10/2001: „(1) Construcțiile de orice fel, aparținând exploatațiilor agricole și care au fost trecute în proprietatea statului prin efectul Decretului nr. 83/1949 pentru completarea unor dispoziții din Legea nr. 187/1945, se restituie foștilor proprietari sau, după caz, moștenitorilor acestora.

(2) Construcțiile de pe terenurile forestiere, care au făcut parte din exploatația forestieră la data trecerii în proprietatea statului, se restituie foștilor proprietari sau, după caz, moștenitorilor acestora.

(3) În cazul în care astfel de bunuri imobile nu mai există, se vor acorda despăgubiri”. Articolul 31 a fost un text nou introdus în legislația restituirii bunurilor agricole și forestiere menit să asigure o rezolvare unitară a retrocedărilor din această materie, nefiind aplicabile dispozițiile Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate abuziv în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989 (publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 75 din 14 februarie 2001) care prevede, de altfel, că nu intră sub incidența dispozițiilor sale „terenurile al căror regim juridic este reglementat prin Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, și prin Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997” (art. 8 alin. 1). Fără a se observa particularitățile și unitatea de reglementare privitoare la reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și forestiere, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 abrogă intempestiv dispozițiile art. 31 ale Legii nr. 1/2000 determinând pe beneficiarii lor să recurgă, *volens nolens*, la procedurile de reconstituire prevăzute de Legea nr. 10/2001. Din fericire, termenul de 6 luni pentru exercitarea dreptului de a solicita restituirea în natură sau prin echivalent a imobilelor preluate în mod abuziv care expira la 14 august 2001 a fost prelungit cu încă trei luni prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2001, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 460 din 13 august 2001.

titular și că nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită, potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire<sup>6</sup>;

– *Apoi*, dat fiind faptul că art. 31 din Legea nr. 1/2000 a fost, se pare, abrogat pe motiv că ar fi aplicabile dispozițiile Legii nr. 10/2001, cei interesați trebuie să formuleze, în afară de cererea inițială introdusă în temeiul Legii fondului funciar nr. 18/1991 (republicată), a Legii nr. 169/1997 sau, după caz, a Legii nr. 1/2000, o cerere suplimentară sub forma unei notificări adresate persoanei juridice deținătoare a construcțiilor de orice fel aparținând exploatațiilor agricole sau forestiere trecute în proprietatea statului până la 14 noiembrie 2001, sub sancțiunea pierderii dreptului de a solicita în justiție măsuri reparatorii în natură sau prin echivalent (art. 21 din Legea nr. 10/2001). Nu excludem însă și o altă interpretare, mai practică și în concordanță cu principiile ce guvernează succesiunea legilor în timp (*tempus regit actum*). Astfel, având în vedere că aceste construcții au făcut deja obiectul unor cereri de restituire adresate, în condițiile legii, comisiilor locale de aplicare a Legii fondului funciar, asemenea cereri trebuie socotite în principiu valabile și producătoare de efecte juridice urmând a fi socotite „greșit” introduse și înaintate persoanelor juridice deținătoare ale imobilelor solicitate, care să le analizeze și soluționeze prin prisma noilor dispoziții legale (art. 20 și urm. din Legea nr. 10/2001)<sup>7</sup>.

În sfârșit, precizăm că, în afara modificărilor deja semnalate, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 10/2001 conține numeroase texte care nu reprezintă altceva decât fie puneri de acord cu legislația sau terminologia în vigoare în prezent (de pildă: art. 4 alin. 1, art. 8, art. 13), fie îmbunătățiri sau simplificări

---

<sup>6</sup> În mod similar, paragraful 1 al art. 1 din Primul protocol adițional la Convenția pentru apărare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale prevede că orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor și că nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional. Făcând aplicația acestui principiu, într-o decizie recentă Curtea Constituțională, în acord cu practica Curții (Europene) a Drepturilor Omului, a statuat că „principiul constituțional al ocrotirii în mod egal a proprietății private trebuie respectat în privința oricăror drepturi patrimoniale, a oricăror «bunuri»” (a se vedea dec. nr. 70 din 27 februarie 2001 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 19 alin. 3 teza finală din Legea nr. 85/1992, republicată, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 236 din 10 mai 2001).

<sup>7</sup> Este de observat că art. 21 alin. 4 din Legea nr. 10/2001 prevede *expressis verbis* că „notificarea înregistrată face dovada deplină în fața oricăror autorități, persoane fizice sau juridice, a respectării termenului prevăzut la alin. (1), *chiar dacă a fost adresată altei unități decât cea care deține imobilul*” (s.n. – M.N.). *Mutatis mutandis*, trebuie să admitem că și cererile de restituire a construcțiilor de orice fel, aferente exploatațiilor agricole și forestiere, solicitate în temeiul Legii nr. 1/2000 sunt valide și valorificabile în condițiile noii Legi nr. 10/2001. S-ar da, astfel, expresie și deplină eficiență principiului neretroactivității legii civile noi și principiului aplicării imediate a legii noi, ceea ce ar evita posibile și delicate litigii generate de abrogarea art. 31 din Legea nr. 10/2000. Desigur, în cazul persoanelor care n-au formulat cereri în temeiul Legii nr. 1/2000, singura posibilitate de a deține retrocedarea acestei categorii de imobile este cea oferită de Legea nr. 10/2001.



redacționale fără consecințe asupra reglementărilor de fond (de exemplu: modificarea art. 5, art. 6 alin. 1, art. 7, art. 9 alin. 1, art. 10, art. 12 alin. 4, art. 15, art. 22, art. 23 alin. 1, art. 25 alin. 2 și art. 40; abrogarea art. 3 alin. 4, art. 6 alin. 3 ce se regăsește însă în conținutul art. 6<sup>1</sup> nou introdus<sup>8</sup>, art. 7 alin. 3 și art. 25 alin. 4 care își găsesc corespondent în art. 13 alin. 3 din Legea nr. 18/1991, republicată<sup>9</sup>, art. 14, art. 16–18 care au fost „topite” într-un singur articol – art. 15 –, art. 21, art. 26 alin. 4 și art. 39, întrucât acestea din urmă erau într-adevăr superflue), fie, în sfârșit, dispoziții modificatoare sau completatoare, care în majoritatea cazurilor nu necesită explicații suplimentare, motiv pentru care nu ne vom mai opri acum asupra lor (de exemplu: art. 3 alin. 1 și 5 referitoare la suprafețele de teren aflate la dispoziția comisiilor locale de aplicare a Legii fondului funciar și la noțiunea de proprietar deposedat<sup>10</sup>, art. 4<sup>1</sup> privind alte cazuri de restituire pe alte amplasamente sau, după caz, prin echivalent, art. 20 privind atribuirea în folosință de terenuri agricole unor categorii de persoane la care vechiul articol

---

<sup>8</sup> Potrivit art. 6<sup>1</sup>: „(1) În situația în care anumite suprafețe sunt revendicate de 2 solicitanți, dintre care unul este proprietar deposedat prin măsurile abuzive aplicate în perioada anilor 1953–1959, iar cel de-al doilea este persoana care a fost împroprietărită cu teren preluat de la fostul proprietar, teren ce a fost preluat sub orice formă de cooperativă, se va restitui în natură ambilor solicitanți, în limita resurselor de teren existente.

(2) În cazul în care resursele sunt insuficiente se va atribui în natură teren primului proprietar, iar cel de-al doilea va fi despăgubit în condițiile legii.

(3) În cazul lipsei resurselor se acordă despăgubiri, potrivit legii, ambilor proprietari.

(4) Aplicarea prevederilor de mai sus nu poate afecta drepturile dobândite în condițiile art. 2 alin. (2) din prezenta lege”.

Așa cum am arătat cu altă ocazie (a se vedea M. Nicolae, *op. cit.*, 2000, p. 20–21) o astfel de dispoziție legală, adoptată probabil din considerente pur subiective, ni se pare extrem de discutabilă și generatoare de abuzuri, motiv pentru care ea trebuia fie abrogată, fie radical modificată, în sensul atribuirii în natură a terenului ultimului proprietar, în cazul în care resursele ar fi insuficiente, neputându-se repara o nedreptate prin săvârșirea altei nedreptăți.

<sup>9</sup> Reamintim că art. 13 alin. 3 din Legea nr. 18/1991, republicată, prevede că, în cazul în care cererea de retrocedare este formulată de mai mulți moștenitori ai fostului proprietar persoană fizică, titlul de proprietate se emite cu privire la suprafața de teren determinată pe numele tuturor moștenitorilor, urmând ca ei să procedeze potrivit dreptului comun. A se vedea și art. 15 din Regulamentul privind procedura de constituire, atribuțiile și funcționarea comisiilor pentru stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor, punerea în posesie a proprietarilor, a modelului și modului de atribuire a titlurilor de proprietate, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

<sup>10</sup> Prin *proprietar deposedat*, în sensul Legii, se înțelege *persoana titulară a dreptului de proprietate în momentul deposedării* (art. 3 alin. 5), noțiune distinctă de noțiunea de „familie” folosită de Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, (a se vedea și art. 8 alin. 3 și 4, art. 19 alin. 3, art. 21, art. 43) și Legea nr. 1/2000 (art. 20, astfel cum a fost modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001). Precizăm că prin *familie*, în sensul acestor din urmă acte normative, se înțelege „soții și copiii necăsătorii, dacă gospodăresc împreună cu părinții lor” (art. 8 alin. 4 din Legea nr. 18/1991, republicată). Pentru importanța practică a distincției dintre aceste două noțiuni a se vedea M. Nicolae, *op. cit.*, 2000, p. 12–14.

facea numai o simplă trimitere la o lege specială<sup>11</sup>, art. 23 alin. 1<sup>1</sup> privind constituirea dreptului de proprietate asupra unor suprafețe agricole, în anumite limite legale, în favoarea unor unități de cult nou-înființate până la data intrării în vigoare a prezentei legi<sup>12</sup>, art. 24 alin. 2 lit. h cu privire la exceptarea de la reconstituirea dreptului de proprietate pe vechile amplasamente în cazul terenurilor forestiere aflate în administrarea Institutului de Cercetări și Amenajări Silvice și a stațiunilor de cercetare silvică, în conformitate cu art. 35 alin. 2 din Legea nr. 18/1991, republicată).

## II. RETROCEDAREA TERENURILOR AGRICOLE

1. *Terenurile agricole restituibile în temeiul Legii nr. 1/2000, modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001.* a) *Precizări prealabile.* În ce privește categoriile de terenuri agricole ce fac obiectul reconstituirii actuale, la cerere, a dreptului de proprietate privată, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 nu aduce modificări de substanță, ci numai câteva clarificări socotite necesare (a se vedea, de pildă, art. 4 alin. 1, art. 5, art. 8 etc.) și mai ales completarea dispozițiilor legale referitoare la suprafețele de teren agricol exceptate de la restituirea în natură (art. 4<sup>1</sup> și art. 22<sup>1</sup>). De reținut că în toate cazurile *limitele maxime și minime ale suprafețelor agricole supuse reconstituirii, cu o singură excepție, rămân neschimbate* (și anume art. 3 alin. 2, art. 5, art. 9 alin. 3, art. 15 și art. 23):

---

<sup>11</sup> Potrivit noii redactări a art. 20: „– (1) În localitățile în care rămân terenuri agricole după aplicarea prevederilor prezentei legi, consiliile locale pot atribui în folosință loturi de până la 5 ha de familie familiilor fără pământ, familiilor tinere nou-înțemeiate, specialiștilor care lucrează în agricultură, cadrelor medicale, personalului didactic, slujitorilor cultelor religioase legal recunoscute.

(2) Persoanele prevăzute la alin. (1) beneficiază de aceste drepturi numai dacă domiciliază, locuiesc efectiv și profesează în localitatea respectivă, nu au în proprietate alte terenuri agricole și numai pe durata îndeplinirii cumulative a acestor condiții.

(3) În localitățile în care nu există rezervă de terenuri agricole consiliile locale pot cumpăra asemenea terenuri din resurse proprii pentru a le atribui categoriilor de persoane prevăzute la alin. (1)”. Precizăm însă că aceste cazuri rămân aplicabile dispozițiile art. 19 alin. 3–5, art. 74 și 76 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, (republicată) privind regimul juridic al dreptului de folosință având ca obiect astfel de terenuri agricole.

<sup>12</sup> Potrivit art. 23 alin. 1<sup>1</sup> structurile reprezentate ale unităților de cult, nou-înființate până la data intrării în vigoare a prezentei legi, pot dobândi în proprietate, prin constituire (atribuire în proprietate), suprafețele agricole în limitele prevăzute la alin. 1 ale aceluiași articol, din terenurile disponibile ale consiliului local respectiv. Prin urmare, noile unități de cult, care nu au avut în proprietate terenuri agricole, pot primi în proprietate suprafețe de teren agricol în următoarele limite:

a) centre eparhiale, până la 100 ha; b) protoierii, până la 50 ha; c) mănăstiri și schituri, până la 50 ha; d) parohii și filii, până la 10 ha.



– În cazul *persoanelor fizice*, reconstituirea dreptului de proprietate se va face în limita suprafeței de teren aduse în cooperativa agricolă de producție sau preluată în orice mod de aceasta ori, după caz, trecută în proprietatea statului sau preluată în orice mod de acesta, dar nu mai mult de 50 ha de proprietar deposedat;

– În cazul *unităților de cult*, limita maximă a suprafețelor de teren agricol retrocedabile diferă în funcție de natura (forma lor juridică), respectiv: 10 ha, pentru parohii și filii; 50 ha pentru protoierii, schituri și mănăstiri; 100 ha pentru centrele eparhiale;

– În cazul *Academiei Române și al universităților și instituțiilor de învățământ*, suprafețele de teren agricol se restituie în limita celor pe care le-au avut în proprietate;

– În cazul *unităților de învățământ preuniversitar cu profil agricol sau silvic, al școlilor generale din mediul rural și instituțiilor publice de ocrotire a copiilor*, restituirea se face în limita suprafețelor de teren pe care le-au avut în proprietate, dar nu mai mult de 50 ha; este de observat că, inițial, art. 23 alin. 3 prevedea că restituirea se face în limita suprafețelor de teren pe care le-au avut în proprietate liceele cu profil agricol sau silvic și instituțiile publice de ocrotire a copiilor;

– În sfârșit, în cazul *comunelor, orașelor și municipiilor*, terenurile provenite din fostele izlazuri comunale, la care se referă art. 33 și 44 din Legea nr. 18/1991, republicată, se restituie în întregime, în limita suprafețelor care le-au aparținut.

b) *Categoriile de terenuri agricole supuse reconstituirii dreptului de proprietate privată*. Potrivit art. 3 alin. 1 din Legea nr. 1/2000, astfel cum a fost modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001, pentru aplicarea acestei legi fiecare *comisie locală dispune de totalitatea terenurilor proprietate privată a unității administrativ-teritoriale respective*. Se au în vedere, practic, următoarele categorii de terenuri:<sup>13</sup>

– Terenurile agricole aflate sau rămase la dispoziția comisiilor locale de aplicare a Legii fondului funciar și care s-au găsit, la 1 ianuarie 1990, în patrimoniul fostelor cooperative agricole de producție, determinate ca atare pe baza situației cuprinse în sistemul de evidență a cadastrului funciar general sau a registrului agricol, corectate cu înstrăinările legale efectuate de către cooperative până la data intrării în vigoare a Legii nr. 18/1991 – 20 februarie 1991 –, precum și cu reconstituirile și/sau constituirile dreptului de proprietate privată făcute cu respectarea prevederilor Legii nr. 18/1991 (art. 11 alin. 3 din Legea nr. 18/1991, republicată, art. 2 alin. 2 din Legea nr. 1/2000 și art. II din Legea nr. 169/1997); fac excepție de la reconstituire și, prin urmare, nu sunt supuse retrocedării tere-

<sup>13</sup> Pentru dezvoltări a se vedea M. Nicolae, *op. cit.*, 2000, p. 8–12.

nurile expres prevăzute de lege, pentru care fie restituirea se face pe alte amplasamente, dacă există suprafețe suficiente, fie se acordă, în lipsa acestora, despăgubiri stabilite în condițiile legii (a se vedea art. 23 alin. 1, art. 25 alin. 1 și art. 29 alin. 1, 4, 7 și 9 din Legea nr. 18/1991, republicată; art. 3 alin. 4 din Legea nr. 1/2000);

– Terenurile agricole proprietate privată a statului, aflate în administrarea consiliilor locale și care au rămas disponibile (art. 41 alin. 1 din Legea nr. 18/1991, republicată)<sup>14</sup>;

– Terenurile agricole proprietate privată de stat care se găsesc actualmente în patrimoniul fostelor unități agricole de stat, reorganizate, potrivit legii, ca

---

<sup>14</sup> Potrivit art. 36 alin. 5 din Legea nr. 18/1991, republicată, terenurile fără construcții, neafectate de lucrări de investiții aprobate, potrivit legii, din intravilanul localităților, aflate în administrarea consiliilor locale, considerate proprietate de stat prin aplicarea dispozițiilor Decretului nr. 712/1966 și a altor acte normative, se restituie foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora, după caz, la cerere, prin ordin al prefectului, la propunerea primăriilor, făcută pe baza verificării situației juridice a terenurilor respective (art. 36 alin. 6 din aceeași lege). În același sens sunt și prevederile art. 34 din Legea nr. 1/2000, nemodificate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 care dispun, în termeni similari, că terenurile fără construcții neafectate de lucrări de investiții aprobate potrivit legii sau cu lucrări ce au fost deteriorate, distruse și nu mai prezintă nici o valoare de întrebuințare, preluate în orice mod, inclusiv cu titlu de donație, considerate proprietate publică sau privată a statului ori a unităților administrativ-teritoriale, prin aplicarea dispozițiilor Decretului nr. 712/1966 și a altor acte normative speciale, se restituie foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora, după caz.

Este însă de observat că de regimul acestor terenuri se ocupă și Legea nr. 10/2001 (art. 10–11) ce prevede și o altă procedură pentru restituirea lor în natură, în măsura în care sunt libere și neafectate de lucrări de interes public (art. 20–23) – procedură esențial diferită de cea cuprinsă în Legea nr. 18/1991, republicată – ceea ce ne conduce la concluzia că *o dată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 10/2001 – 14 februarie 2001 – dispozițiile art. 36 alin. 5 ale Legii nr. 18/1991, republicată și ale art. 34 ale Legii nr. 1/2000 au devenit inaplicabile*, fiind indirect abrogate, deoarece ele se regăsesc integral în ipotezele și prevederile noii legi. De altfel, art. 10 și 11 din Legea nr. 10/2001 reglementează nu numai situațiile când imobilele respective – terenuri cu sau fără construcții – sunt restituite în natură, ci și cazurile în care restituirea în natură nu este posibilă, când persoana îndreptățită poate solicita măsuri reparatorii prin echivalent (art. 33). Rezultă, așadar, că prevederile art. 1 al art. 8 din Legea nr. 10/2001 care exclude din domeniul lor de aplicare „terenurile al căror regim juridic este reglementat prin Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată”, trebuie interpretate restrictiv, în sensul că *ele se referă numai la terenurile agricole și forestiere*, iar nu și la cele reglementate de art. 36 alin. 5 din Legea nr. 18/1991, republicată și, respectiv, art. 34 din Legea nr. 1/2000. În orice caz, dacă terenurile în cauză ar fi ocupate și de construcții nedemolate, ele sunt supuse restituirii numai în condițiile Legii nr. 10/2001. Iată de ce Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 ar fi trebuit să vizeze și corelarea efectivă a dispozițiilor Legii nr. 1/2000 cu cele ale Legii nr. 10/2001, spre a se evita interpretări greșite și mai ales practici contradictorii. De aceea, *de lege ferenda*, spre deosebire de art. 31 care a fost abrogat greșit și deci ar trebui menținut, dimpotrivă, art. 36 alin. 5 din Legea nr. 18/1991, republicată, precum și art. 34 din Legea nr. 1/2000 ni se pare că trebuie în mod expres abrogate.



societăți comerciale, societăți naționale ori regii autonome cu profil agricol sau, după caz, aflate în administrarea unor institute, stațiuni de cercetare și producție agricolă ori al unor unități de învățământ cu profil agricol (art. 35 alin. 2 și 3, art. 37 alin. 1, art. 38, 39 și 44 din Legea nr. 18/1991, republicată; art. 37 din Legea nr. 1/2000);

– Trenurile agricole trecute în proprietatea privată a comunei, orașului sau municipiului conform art. 49 din Legea nr. 18/1991, precum și cele care reintră în proprietatea privată a statului sau, după caz (adăugăm noi), a unităților administrativ-teritoriale în situațiile în care prin hotărâri judecătorești rămase irevocabile se constată nulitatea absolută a unor titluri de proprietate eliberate sau obținute cu încălcarea dispozițiilor Legii fondului funciar nr. 18/1991, republicată, și ale Legii nr. 169/1997 (art. 3 alin. 3 din Legea nr. 1/2000).

Fac excepție de la retrocedare terenurile proprietate publică de stat sau, după caz, a unităților administrativ-teritoriale (art. 5, coroborat cu art. 4 alin. 4 și art. 35 alin. 2 și 3 din Legea nr. 18/1991, republicată, art. 4 alin. 1, art. 4<sup>1</sup>, art. 9 alin. 1 și art. 22<sup>1</sup> din Legea nr. 1/2000)<sup>15</sup>.

2. *Subiectele dreptului de reconstituire (retrocedare) a proprietății private asupra terenurilor agricole.* După cum se știe, inițial, Legea nr. 18/1991 a recunoscut numai anumitor categorii de persoane fizice sau juridice fie dreptul de proprietate asupra anumitor terenuri agricole sau neagricole dobândite *ex vi legis* (art. 22 și 23), fie dreptul de stabilire, la cerere, prin reconstituire (retrocedare) sau constituire, după caz, a proprietății private asupra unor terenuri agricole, neagricole și forestiere (art. 8 și urm.).

Legea nr. 169/1997 a extins considerabil sfera categoriilor de persoane fizice și persoane juridice îndreptățite să solicite reconstituirea dreptului de proprietate privată asupra unor terenuri agricole și forestiere, înlăturând restricțiile instituite pe criteriul domiciliului din fostul art. 42 alin. 1 al Legii nr. 18/1991, pe de o parte, și acordând altor categorii de persoane dreptul de stabilire, prin reconstituire, a proprietății private asupra unor terenuri cu destinație agricolă sau forestieră (persoanele fizice care n-au formulat inițial cereri de restituire, unități de cult, instituții de învățământ, foștii composesori, moșneni și razeși etc.) pe de altă parte.

Prin Legea nr. 1/2000, nu numai că se stabilesc limite de reconstituire a dreptului de proprietate privată asupra terenurilor agricole și forestiere în folosul

---

<sup>15</sup> Spre exemplu, conform art. 22<sup>1</sup>, nou introdus prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001, suprafețele proprietate de stat formate din terenurile realizate pe scama îndiguirilor, desecărilor și altor lucrări de îmbunătățiri funciare, din terenurile fermelor de stat existente la adoptarea Legii nr. 187/1945 pentru înfăptuirea reformei agrare, din cele preluate de la Domeniile Coroanei sau de la Ministerul Apărării Naționale, precum și terenurile repartizate pentru înființarea de ferme agricole, prin Legea nr. 187/1945, rămân în domeniul public al statului și nu pot face obiectul reconstituirii dreptului de proprietate.

persoanelor fizice și al persoanelor juridice care au formulat cereri de reconstituire în condițiile Legii nr. 18/1991, republicată, și ale Legii nr. 169/1997, dar se lărgeste din nou sfera persoanelor fizice și, îndeosebi, a persoanelor juridice îndreptățite la restituirea terenurilor agricole pe care le-au avut în proprietate (a se vedea fostele art. 9 alin. 3, art. 15, 16, 23, precum și art. 36)<sup>16</sup>. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 nu aduce schimbări majore în această chestiune (a se vedea art. 9 alin. 2, art. 15 și art. 23, astfel cum au fost modificate prin acest act normativ), în afară de faptul că li se recunoaște și *școlilor generale din mediul rural* dreptul la restituirea suprafețelor pe care le-au avut în proprietate, dar nu mai mult de 50 ha (art. 23 alin. 3). Deosebit de aceasta au fost adoptate, după cum am semnalat deja, reglementări privind atribuirea în folosință de terenuri anumitor categorii socio-profesionale care și stabilesc domiciliul în localitățile respective (art. 20) sau constituirea dreptului de proprietate asupra suprafețelor agricole disponibile în favoarea unităților de cult nou-înființate (art. 23 alin. 1<sup>1</sup>).

3. *Modalitatea de retrocedare a terenurilor agricole.* a) *Precizări prealabile.* Spre deosebire de Legea nr. 102/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945–22 decembrie 1989, care instituie proceduri noi de restituire a imobilelor ce cad sub incidența sa, Legea nr. 1/2000 și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 prevăd că în cazul terenurilor agricole și forestiere stabilirea dreptului de proprietate privată, atribuirea efectivă a terenurilor celor îndreptățiți și eliberarea titlurilor de proprietate rămân în sarcina comisiilor locale și județene înființate în condițiile prevăzute de Legea fondului funciar nr. 18/1991<sup>17</sup>. Există însă și dispoziții speciale menite fie să clarifice sau să simplifice diferite aspecte legate de procedura de reconstituire, fie să prevină eventuale abuzuri din partea celor însărcinați cu punerea în aplicare a Legii nr. 18/1991 și a Legii nr. 1/2000 (a se vedea în special art. 12, 13, 22 și 38 din Legea nr. 1/2000, astfel cum au fost modificate prin Ordonanța de urgență în discuție).

b) *Principiul restituirii integrale și în natură a terenurilor agricole.* consacrat de Legea nr. 1/2000, principiul retrocedării integrale și în natură a terenurilor agricole este păstrat de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001.

<sup>16</sup> Pentru dezvoltări a se vedea M. Nicolae, *op. cit.*, 2000, p. 15–17.

<sup>17</sup> Pentru amănunte privind procedura de reconstituire a dreptului de proprietate privată în condițiile Legii nr. 18/1991, republicată, și ale Legii nr. 1/2000, a se vedea: A. Boar, *Modificările regulilor procedurale privind controlul judecătoresc al actelor emise potrivit Legii nr. 18/1991 a fondului funciar*, în „Dreptul” nr. 4/1998, p. 3–13; M. Nicolae, *Reconstituirea actuală a dreptului de proprietate asupra unor categorii de terenuri în temeiul Legii nr. 18/1991, modificată și republicată*, *cit. supra*, p. 18–28; idem *op. cit.*, 2000, p. 17–21; N. Deaconu, *Discuții în legătură cu modificările aduse prin Legea nr. 169/1997 dispozițiilor procedurale ale Legii nr. 18/1991 a fondului funciar referitoare la controlul judecătoresc*, în „Dreptul” nr. 12/1998, p. 18–22.



Potrivit dispozițiilor legale actuale, reconstituirea dreptului de proprietate privată se va face (desigur, în limitele prevăzute de lege), de regulă integral și în natură, iar numai în subsidiar, respectiv, în situația în care retrocedarea în natură nu este posibilă, se vor acorda despăgubiri pentru diferența de teren neretrocedat (art. 3 alin. 3 și 4, art. 4, art. 4<sup>1</sup>, art. 5, art. 9 alin. 3, art. 10, art. 23 alin. 1 și 3 și art. 40 din Legea nr. 1/2000, astfel cum a fost modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001). În ce privește despăgubirile, este aproape inutil să amintim că Guvernul trebuia să stabilească în termen de 45 de zile de la data intrării în vigoare a Legii nr. 1/2000, valoarea terenurilor arabile și a celor forestiere, sursele financiare și modalitățile de plată către foștii proprietari, ceea ce cum era de așteptat nu s-a realizat și nici nu se poate spera că se va face în viitorul apropiat. Din acest motiv, în prezent, nu se poate vorbi în nici un chip despre soarta și regimul acestor despăgubiri.

c) *Punerea în posesiune pe vechile amplasamente.* Prin Legea nr. 1/2000 se statorește principiul potrivit căruia *atribuirea efectivă a terenurilor agricole trebuia să se facă nu numai în zona colinară, ci și în zonele de câmpie tot pe vechile amplasamente*, dacă acestea sunt libere (art. 2 alin. 1 și art. 12 alin. 1) sau, după caz, dacă acestea nu afectează în unitatea lor exploatațiile agricole proprietate publică și privată a statului (art. 8, 10, 15–17, 21). Totodată, pentru a garanta respectarea acestui principiu, legea interzicea în mod expres comisiilor locale și județene să procedeze la transferarea sau schimbul de termeni de pe vechile amplasamente (art. 39).

Din nefericire, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 nu numai că abrogă art. 39, dar aduce și o sensibilă atingere regulii reconstituirii dreptului de proprietate privată pe vechile amplasamente stabilind (art. 21 alin. 1) că în toate cazurile „reconstituirea dreptului de proprietate se face *de regulă* pe vechile amplasamente, dacă acestea sunt libere” (s.n. – *M.N.*). Remarcăm însă că formularea este criticabilă, deoarece este contradictorie. Într-adevăr, chiar dacă vechile amplasamente sunt libere, reconstituirea dreptului de proprietate pe aceste amplasamente nu este obligatorie, ci numai *posibilă*, de vreme ce textul de lege dispune că aceasta se face „de regulă”, adică nu în toate cazurile. O astfel de formulare este susceptibilă, așadar, de interpretări diferite, deschizând neîndoielnic calea abuzurilor din partea comisiilor de aplicare a Legii fondului funciar.

Potrivit legii, reconstituirea dreptului de proprietate privată se va face obligatoriu pe alte amplasamente decât cele care au aparținut persoanelor îndreptățite în cazul:

- terenurilor din extravilanul localităților, foste proprietăți ale persoanelor fizice, care au trecut în proprietatea statului în mod abuziv și se găsesc incluse în diverse amenajări hidrotehnice, de hidroameliorații sau de altă natură (art. 4 alin. 1, modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001);

– terenurilor foștilor proprietari, persoane fizice, pe care se află bazine piscicole naturale și bazine piscicole amenajate, ori sunt amenajate sere sau planții de hamei, viticole și pomicole, în funcțiune (art. 4<sup>1</sup>);

– terenurilor pe care în prezent se află vegetație forestieră din fondul forestier național (art. 29<sup>1</sup> alin. 1);

– terenurilor care au aparținut persoanelor fizice și care au intrat în componența fostelor cîooperative agricole de producție și, ca urmare, a comasărilor, nu li s-au stabilit dreptul de proprietate în condițiile Legii nr. 18/1991 (art. 37, modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001).

### III. RETROCEDAREA TERENURILOR FORESTIERE

1. *Terenurile forestiere supuse retrocedării în temeiul Legii nr. 1/2000, modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001.* a) *Precizări prealabile.* Inițial, prin Legea nr. 18/1991 s-a recunoscut și posibilitatea reconstituirii, la cerere, a dreptului de proprietate privată asupra terenurilor cu destinație forestieră care au aparținut persoanelor fizice și care au trecut în proprietatea statului prin efectul unor legi speciale, însă numai într-o suprafață egală cu cea trecută în proprietatea statului, dar nu mai mult de 1 ha (art. 41 alin. 1). Totodată s-a prevăzut ca aceste suprafețe să fie acordate din trupuri izolate sau la liziera pădurilor, desigur, pentru a nu se afecta fondul forestier aflat în proprietatea statului.

Ulterior, în urma modificărilor aduse Legii nr. 18/1991 prin Legea nr. 169/1997, s-a lărgit considerabil sfera persoanelor îndreptățite la retrocedarea suprafețelor de teren cu vegetație forestieră, păduri, zăvoaie, tufărișuri, pășuni împădurite, recunoscându-se dreptul la reconstituire și foștilor composesori, moșneni și răzeși sau moștenitorilor acestora, unităților de cult (parohii, schituri, mănăstiri), instituțiilor de învățămînt, precum și unităților administrativ-teritoriale (comune, orașe și municipii), care au avut în proprietate asemenea terenuri. Totodată s-a prevăzut că restituirea se va face, după caz, în limitele suprafețelor prevăzute în actele de proprietate (în cazul foștilor composesori, moșnenilor și răzeșilor, al comunelor, orașelor și municipiilor) sau în limita suprafețelor avute în proprietate, dar nu mai mult de 30 ha (în cazul persoanelor fizice, al unităților de cult și instituțiilor de învățămînt), iar punerea în posesiune se va face numai după stabilirea regimului silvic al acestor terenuri (art. 45–48 din Legea nr. 18/1991, republicată).

La rîndul ei, Legea nr. 1/2000 prevedea că reconstituirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor forestiere se va face, în principiu, pe vechile amplasamente, însă, în cazul foștilor proprietari particulari, numai în limita a 10 ha de proprietar depozitat (art. 24). De asemenea, cît privește foștii membri ai formelor asociative de composesorat, obști de moșneni sau de răzeși etc., suprafața



restituită nu putea depăși pe cea rezultată din aplicarea reformei agrare din aplicarea reformei agrare din 1921 (art. 26 alin. 2). În același timp s-a prevăzut, cum vom vedea, ca, în vederea organizării exploatării terenurilor forestiere retrocedate, aceste forme asociative să se constituie în asociații cu personalitate juridică, în condițiile acestei legi (art. 28).

Este de remarcat că prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 sunt aduse modificări importante, de substanță, regimului juridic al terenurilor forestiere care fac obiectul retrocedării atât în privința limitelor de restituire, cât și sub aspectul procedurii de reconstituire, mai ales în cazul terenurilor cu destinație forestieră cuvenite foștilor composesori, moșneni și răzeși sau moștenitorilor legali ai acestora. În toate cazurile dovada dreptului de proprietate se va face numai cu înscrisuri, iar reconstituirea dreptului de proprietate se va face, de regulă, pe vechile amplasamente.

b) *Categoriile de terenuri agricole supuse reconstituirii dreptului de proprietate privată.* Potrivit Legii nr. 18/1991 (republicată) și a Legii nr. 1/2000, astfel cum a fost modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001, terenurile cu vegetație forestieră, păduri, zăvoaie, tufărișuri, pășuni și fânețe împădurite, care au trecut în proprietatea statului prin efectul unor acte normative speciale, se restituie, la cerere, persoanelor fizice și persoanelor juridice îndreptățite, în cazurile și în limitele prevăzute de lege, respectiv:

– Terenurile care au aparținut foștilor proprietari *persoane fizice*, în limita suprafețelor pe care le-au avut în proprietate, dar nu mai mult de 10 ha de proprietar deposedat (art. 45 din Legea nr. 18/1991, republicată; art. 24 alin. 1 din Legea nr. 1/2000, modificată);

– Terenurile care au aparținut fostelor composesorate, pădurilor grănicești, precum și cele care au fost exploatate în devălmășie de către foștii moșneni sau răzeși în cadrul obștilor nedivizate, dar nu mai mult de 20 ha de fiecare titular deposedat (art. 26 alin. 2 și 2<sup>1</sup> din Legea nr. 1/2000, modificată; art. 46 din Legea nr. 18/1991, republicată)<sup>18</sup>;

– Terenurile care au aparținut unităților de cult (centre eparhiale, protoierii, parohii, filii, schituri și mănăstiri), în limita suprafețelor pe care le-au avut în proprietate, dar nu mai mult de 30 ha, indiferent dacă sunt situate pe raza mai multor localități; în toate cazurile, terenurile atribuite unor unități de cult nu vor putea depăși cumulativ suprafața avută în proprietate de fondul bisericesc al cultului cărui aparțin în județul în care s-a constituit protoieria, parohia, filia, schitul sau mănăstirea care depune cerere pentru reconstituire (art. 29 alin. 1–3

<sup>18</sup> Reamintim că inițial atât art. 46 din Legea nr. 18/1991, republicată, cât și fostul alin. 2 al art. 26 din Legea nr. 1/2000 prevedeau că restituirea terenurilor forestiere formelor asociative reînființate se va face în limitele suprafețelor rezultate din actele de proprietate, dar nu mai mult de cele rezultate din aplicarea reformei agrare din 1921.

din Legea nr. 1/2000, modificată; art. 47 alin. 1 din Legea nr. 18/1991, republicată);

– Terenurile care au aparținut unităților și instituțiilor de învățământ cu profil agricol sau silvic, în limita suprafețelor pe care le-au avut în proprietate, dar nu mai mult de 30 ha, indiferent dacă terenurile sunt situate pe raza mai multor localități (art. 29 alin. 1 din Legea nr. 1/2000; art. 47 alin. 1 din Legea nr. 18/1991);

În sfârșit, terenurile care au aparținut comunelor, orașelor și municipiilor, în limita suprafețelor pe care le au în proprietate, astfel cum rezultă din actele care le atestă această calitate (art. 29 alin. 4–5 din Legea nr. 1/2000, art. 47 alin. 3 din Legea nr. 18/1991, republicată).

2. *Subiectele dreptului de reconstituire (retrocedare) a proprietății private asupra terenurilor forestiere.* Din cele ce precedă rezultă că, în contextul legislativ actual beneficiază de retrocedarea terenurilor cu destinație forestieră următoarele categorii de persoane fizice sau persoane juridice:

a) *Persoanele fizice*, sau, după caz, *moștenitorii acestora*, ale căror terenuri au fost trecute în proprietatea statului prin efectul unor acte normative speciale (art. 45 alin. 1 și art. 48 din Legea nr. 18/1991, republicată; art. IV din Legea nr. 169/1997; art. 33 din Legea nr. 1/2000);

b) *Foștii composesori, moșneni sau răzeși*, precum și *moștenitorii legali ai acestora*<sup>19</sup>, după caz, pentru terenurile cu destinație forestieră exploatate în devalmășie în cadrul composesoratelor, obștilor nedivizate, pădurilor grănicerești și altele asemenea (art. 46 din Legea nr. 18/1991; art. 25–28 din Legea nr. 1/2000, modificată);

c) *Unitățile de cult* (centre eparhiale, parohii, schituri, mănăstiri), ale căror terenuri cu destinație forestieră au trecut în proprietatea statului prin efectul unor acte normative speciale (art. 47 alin. 1 din Legea nr. 18/1991);

d) *Unitățile și instituțiile de învățământ cu profil agricol sau silvic*, pentru terenurile forestiere care le-au aparținut în proprietate (art. 47 alin. 1 din Legea nr. 18/1991, republicată; art. 29 alin. 1 din Legea nr. 1/2000);

e) *Comunele, orașele și municipiile*, pentru terenurile forestiere pe care le-au avut în proprietate conform actelor care le atestă această calitate (art. 29 alin. 4–5 din Legea nr. 1/2000; art. 47 alin. 3 din Legea nr. 18/1991, republicată; art. 29 alin. 1–3 din Legea nr. 1/2000).

3. *Modalitatea de retrocedare a terenurilor forestiere.* a) *Precizări prealabile. Dovada dreptului de proprietate.* Stabilirea dreptului de proprietate se va

---

<sup>19</sup> Art. 28 alin. 3 din lege, astfel cum a fost modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/1991 prevede că nu pot fi membri ai asociațiilor destinate administrării și exploatării terenurilor forestiere ce au aparținut fostelor composesorate, obști de moșneni, de răzeși etc. decât „cetățenii români cu domiciliul efectiv în România la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență” și care, eventual, fac „dovada calității de membru dobândite pe cale de moștenire legală” (s.n. – M.N.). Asupra acestor aspecte a se vedea *infra*, nota 30.



face și în aceste cazuri tot de către comisiile locale și cele județene constituite în temeiul Legii fondului funciar, în condițiile și cu procedura stabilite de Legea nr. 18/1991, republicată, de Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 131/1991, republicat, -cu modificările și completările ulterioare, precum și de Legea nr. 1/2000 (art. 25 alin. 1).

— \* Spre deosebire de situația terenurilor agricole supuse restituirii pentru care dovada dreptului de proprietate se poate face cu orice mijloace de probă, în principal înscrisuri, dar și cu declarații testimoniale (art. 11 alin. 1 și 2 din Legea nr. 18/1991, republicată), *în cazul terenurilor forestiere este admisă numai proba cu înscrisuri*. Astfel, potrivit alineatelor 1<sup>1</sup> și 1<sup>2</sup> ale art. 6 din Legea nr. 1/2000, introduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001: „(1<sup>1</sup>) La reconstituirea drepturilor de proprietate pentru terenurile forestiere este admisă numai proba cu înscrisuri: acte de proprietate, cartea funciară, cadastru, cererile de înscriere în cooperativa agricolă, registrul agricol de la data intrării în cooperativă, evidențele cooperativei agricole, ale amenajamentelor silvice și pastorale, precum și alte înscrisuri, cu data certă din perioada respectivă.

(1<sup>2</sup>) Instituțiile care dețin înscrisurile prevăzute la alin. (1<sup>1</sup>) au obligația să elibereze, la cerere, actele solicitate de cei interesați. Refuzul de a elibera înscrisurile solicitate se sancționează potrivit legii”<sup>20</sup>.

Este de așteptat, desigur, că această măsură să stârnească nemulțumirea persoanelor interesate să solicite retrocedarea terenurilor cu destinație forestieră, și să genereze aprinse controverse în special în mediile politice și chiar în cele juridice. Dincolo de aceste aspecte, care rămân colaterale, ne întrebăm dacă excluderea probei cu martori la reconstituirea dreptului de proprietate asupra acestei categorii de terenuri este sau nu benefică și mai cu seamă, dacă este legală, respectiv în speță, dacă este ori nu constituțională?

*În primul rând*, din punct de vedere practic, restrângerea dovedirii dreptului de proprietate asupra terenurilor forestiere numai la proba cu înscrisuri simplifică activitatea comisiilor locale și elimină în măsură apreciabilă nesiguranța asupra calității de foști proprietari ai persoanelor solicitante, dar în același timp închide celor care n-au posedat niciodată înscrisuri constatatoare ale dreptului de proprietate sau, deși au avut, aceste au fost pierdute, distruse sau, după caz,

---

<sup>20</sup> Potrivit legii sunt admisibile drept mijloace de probă numai înscrisuri „cu data certă din perioada respectivă” (art. 6 alin. 1<sup>1</sup> *in fine*), fără a se preciza însă despre ce perioadă este vorba: data dobândirii terenurilor forestiere, data preluării lor de către stat sau o altă dată ulterioară (de exemplu, data decesului vânzătorului terenului înstrăinat prin înscris sub semnătură privată)? Cu privire la dobândirea datei certe de către un înscris sub semnătură privată a se vedea art. 1182 C.civ. După părerea noastră, având în vedere dispozițiile art. 1182 C.civ., credem că pot fi aduse ca mijloace de probă și înscrisuri sub semnătură privată care a dobândit dată certă ulterior trecerii pădurilor în proprietatea statului, căci legea nu distinge, iar *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*.

sustrase, posibilitatea de a face dovada proprietății asupra terenurilor forestiere solicitate. Există riscul de a intra în această categorie numeroase persoane, în special foști composesori, moșneni sau răzeși ori, după caz, moștenitorii acestora care nu posedă și, probabil, nici n-au posedat vreodată titluri de proprietate asupra unor păduri stăpânite în devălmășie din moși strămoși. Pe de altă parte, este știut că nu au existat propriu-zis acte normative speciale de trecere în proprietatea statului a terenurilor forestiere, cum s-a întâmplat în cazul terenurilor agricole, pădurile fiind declarate proprietate de stat, ca bunuri ale întregului popor prin alin. 1 al art. 6 al Constituției din 3 aprilie 1948<sup>21</sup>, ceea ce face ca unele din înscrisurile enumerate de art. 6 alin. 1<sup>1</sup> drept mijloace doveditoare ale dreptului de proprietate să fie inoperante ori, după caz, lipsite de obiect (este cazul, spre exemplu, al cererilor de înscriere în cooperativa agricolă de producție, registrul agricol de la data intrării în cooperativă, evidențele cooperativei agricole etc.).

În al doilea rând, se pune în chip hotărâtor problema constituționalității dispozițiilor art. 6 alin. 1<sup>1</sup> al Legii nr. 1/2000, astfel cum a fost modificată și completată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001. Într-adevăr, restrângerea mijloacelor de dovadă a unui drept subiectiv civil născut anterior încălcă sau nu principiul neretroactivității legii noi statornicite de art. 15 din Constituție, pune sau nu în discuție violarea principiului egalității în drepturi prevăzut de art. 16 alin. 1 al legii fundamentale și, în sfârșit, se înscrie sau nu în limitele prevăzute de art. 49 din Constituția României privitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi? Să încercăm să răspundem pe rând la aceste scurte întrebări. Astfel:

a) În ce privește aplicarea în timp a legii civile la materia probelor, în general se admite că trebuie făcută o dublă distincție între problema „administrării” acestora și chestiunea „admisibilității” lor<sup>22</sup>, pe de o parte, și între probele „preconstituite” și cele „constituite”, pe de altă parte: sub primul aspect, administrarea probelor fiind o chestiune de procedură propriu-zisă, legea nouă este de aplicare imediată și la procesele pendinte, pe când admisibilitatea probelor, fiind o problemă de fond, ea se rezolvă, în principiu, potrivit legii în vigoare la data când s-a încheiat sau s-a produs faptul contestat; sub al doilea aspect, în cazul probelor „preconstituite”, indiferent dacă forma acestora a fost cerută *ad solem-*

<sup>21</sup> Este drept că art. 6 alin. 2 din Constituția din 1948 stabilea că „prin lege se vor stabili modalitățile de trecere în proprietatea statului, a bunurilor enumerate în alineatul precedent, care, la data intrării în vigoare a prezentei Constituții se aflau în mâini particulare” însă, în fapt nu au mai fost adoptate legi de naționalizare a pădurilor proprietate privată.

<sup>22</sup> Cu privire la aplicarea în timp a legii în materia probelor a se vedea de exemplu: I. Stoiculescu, S. Zilberstein, *Drept procesual civil. Teoria generală, Judecata la prima instanță. Hotărârile*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 83-84; V. M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură*, vol. I. *Teoria generală*, Editura Național, București, p. 180; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, Editura Servo Sat, Arad, 2000, p. 25; G. Boroi, *Drept civil. Partea generală*, ed. a II-a, Editura All Beck, București, București, 1999, p. 20.



*nitatem* sau *ad probationem*, când legea nouă modifică regimul juridic al acestor probe – fie lărgind, fie restrângând mijloacele de dovadă –, ea nu își va găsi aplicare, întrucât părțile, de bună-credință, și-au preconstituit proba în conformitate cu legea în vigoare la data confecționării ei<sup>23</sup>. Dimpotrivă, în cazul probelor „constituite” de instanța însăși (o cercetare la fața locului, o expertiză etc.), administrarea acestora se va face în conformitate cu legea în vigoare la data efectuării lor, chiar dacă drepturile sau faptele care constituie obiectul probațiunii s-au născut sub altă lege.

Răvenind acum la problema aflată în discuție rezultă că restrângerea dovedirii dreptului de proprietate asupra terenurilor forestiere numai la proba cu înscrisuri este *neconstituțională în măsura în care dreptul s-ar fi născut la o epocă în care dovada lui, mai exact a actului sau faptului generator, se putea face cu orice mijloace de probă* (înscrieri, martori, prezumții). Într-adevăr, potrivit art. 15 alin. 2 din Constituție legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale mai favorabile, ceea ce înseamnă că, în principiu, orice lege nu trebuie să conțină prevederi retroactive.

b) Conform art. 16 din Constituție toți cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. Se poate oare obiecta că art. 6 alin. 1<sup>1</sup> din Legea nr. 1/2000 ar nesocoti acest principiu din moment ce legea admite dovada dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole cu orice mijloc de probă, pe când în cazul terenurilor forestiere, aceasta nu se poate face decât cu înscrisuri? La prima vedere s-ar impune un răspuns negativ, întrucât nimic nu oprește pe legiuitor să adopte soluții diferite pentru situații distincte, dacă dispozițiile respective sunt aplicabile, fără discriminare, tuturor subiectelor de drept care se găsesc în aceeași situație juridică, de vreme ce toate persoanele care solicită restituirea terenurilor forestiere trebuie să facă dovada cu înscrisuri cu data certă din perioada când au avut în proprietate acele terenuri. Cum bine s-a observat, „principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit nu sunt diferite. De aceea, el nu exclude ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite. În consecință, un tratament diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice”<sup>24</sup>. De aceea, la o analiză atentă, interdicția dreptului unor persoane de a face dovada proprietății lor asupra tere-

<sup>23</sup> În sensul aplicării legii noi mai îngăduitoare, atunci când legea nouă ușurează dovada, lărgind mijloacele de probă, a se vedea totuși: I. Stoenescu, S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 84; V. M. Ciobanu, *op. cit.*

<sup>24</sup> Plenul Curții Constituționale, dec. nr. 1/1994 privind liberul acces la justiție al persoanelor în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 69 din 16 martie 1994 și în *Culegere de decizii și hotărâri 1994*, p. 372–373.

nurilor forestiere pe care le solicită și cu alte mijloace de probă decât înscrisurile cu dată certă din perioada respectivă, în măsura în care legea în vigoare din acea epocă nu îi interzicea aceasta, ni se pare o favorizare implicită a celor care, mai prevăzători fiind, și-au preconstituit probe materiale în detrimentul celor care, încrezându-se, cu bună-credință, pe dispozițiile legale aplicabile, nu au avut prevederea să procedeze în același fel. În plus, nu trebuie uitat faptul că există cu siguranță destule cazuri în care deși au existat înscrisuri, ele au dispărut sau nu mai pot fi procurate, situație în care persoanele îndreptățite vor fi puse în postura de a nu-și putea dovedi drepturile. Din aceste motive ni se pare că dispozițiile art. 6 alin. 1<sup>1</sup> din lege sunt discutabile pentru că generează în practică inechități și controverse inutile.

c) În sfârșit, dispozițiile restrictive ale art. 6 alin. 1<sup>1</sup> din lege sunt criticele și prin prisma prevederilor art. 49 din Constituție referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți întrucât potrivit textului din legea fundamentală orice restrângere „trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății” (s.n. – M.N.). Or, deși se proclamă și recunoaște dreptul la reconstituirea proprietății private asupra terenurilor forestiere, el nu poate fi însă exercitat de toți beneficiarii lui, dacă aceștia nu dețin înscrisuri cu dată certă din epoca respectivă, ceea ce echivalează practic cu decăderea persoanei dintr-un drept care nu poate fi dovedit prin alte mijloace de probă (și aceasta nu neapărat din motive imputabile acesteia).

b) *Principiul restituirii integrale și în natură a terenurilor forestiere.* La fel ca și în cazul terenurilor agricole, reconstituirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor cu destinație forestieră se face, în limitele prevăzute de lege, integral și în natură, iar în subsidiar, adică în măsura în care nu există terenuri forestiere disponibile, se vor acorda despăgubiri, conform art. 40 din Legea nr. 1/2000. Potrivit art. 29<sup>1</sup> alin. 2 din lege, introdus prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001, în situațiile în care o persoană fizică solicită cu acte doveditoare reconstituirea dreptului de proprietate pe vechiul amplasament, pentru o suprafață de teren forestier care în prezent este teren arabil, se va acorda teren arabil sau, la cerere, va fi despăgubită.

c) *Punerea în posesiune pe vechile amplasamente.* În cazul terenurilor forestiere, reconstituirea dreptului de proprietate se va face, de asemenea, de regulă, pe vechile amplasamente, dacă terenurile solicitate sunt libere ori dacă prin lege nu se dispune altfel (art. 2 alin. 1 și art. 24 din Legea nr. 1/2000, modificată și completată).

Se exceptează de la regula reconstituirii dreptului de proprietate pe vechile amplasamente, caz în care punerea în posesiune se va face pe alte terenuri, situate în apropierea vechilor amplasamente, terenurile forestiere anume prevăzute de lege (art. 24 alin. 2 din Legea nr. 1/2000, modificată; art. 45 alin. 2 din Legea nr. 18/1991, republicată).



În toate cazurile, după cum am arătat și cu alt prilej<sup>25</sup>, *trecerea efectivă a terenurilor în proprietatea privată sau publică* (când este vorba de unitățile administrativ-teritoriale – pct. III din anexa de la Legea nr. 213/1998; art. 3 din Ordonanța Guvernului nr. 96/1998) *se va face numai cu ocazia punerii în posesiune, potrivit legii* (art. 24 alin. 4). Potrivit art. 35: „(1) Punerea în posesie a persoanelor îndreptățite să primească în proprietate terenuri forestiere, potrivit prezentei legi, se va face numai după crearea în teritoriu a structurilor de control și de aplicare a regimului silvic și numai după promulgarea legilor privind contravențiile silvice, regimul silvic și administrarea fondului forestier proprietate privată și de stat, precum și statutul personalului silvic.

(2) Ocoalele silvice și actualii deținători (persoanele juridice în administrarea cărora se află fondul forestier proprietate publică de stat; paranteză noastră – *M.N.*) răspund de paza și protecția vegetației forestiere de pe terenurile solicitate de foștii proprietari până la punerea în posesie în condițiile prevăzute de prezenta lege”<sup>26</sup>.

4. *Modalitățile juridice de exploatare a terenurilor forestiere restituite foștilor composesori, moșneni și răzeși sau, după caz, moștenitorilor acestora.*

a) *Precizări prealabile.* Potrivit art. 12 din Ordonanța Guvernului nr. 96/1998 (republicată), gestionarea și exploatarea pădurilor proprietate privată indiviză aparținând foștilor composesori, moșneni și răzeși sau moștenitorilor acestora se realizează prin structuri silvice proprii, similare cu cele ale statului, conduse de personal de specialitate, autorizat în condițiile legii. În vederea realizării acestor sarcini, foștii composesori, moșneni și răzeși sau, după caz, moștenitorii acestora, trebuie să se constituie, în prealabil, în asociații cu personalitate juridică, potrivit legii, respectiv în condițiile Legii nr. 1/2000. Într-adevăr, art. 28 din Legea nr. 1/2000 prevedea (în vechea redactare) că pentru organizarea exploatării terenurilor cu destinație forestieră și în vederea determinării responsabilităților lor în ce privește exploatarea lor, persoanele îndreptățite se vor (re)constitui, în baza acestei legi, în formele asociative inițiale de composesorat, păduri grănicerești, devălmășie de moșneni, obști nedivizate de răzeși etc. Totodată, potrivit art. 27

---

<sup>25</sup> A se vedea M. Nicolae, *op. cit.*, 2000, p. 25–26.

<sup>26</sup> Menționăm că între timp toate cele trei acte normative enumerate la art. 35 alin. 7 din lege au fost adoptate. A se vedea:

– Ordonanța Guvernului nr. 96/1998 privind reglementarea regimului silvic și administrarea fondului forestier național, republicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 23 din 24 ianuarie 2000;

– Legea nr. 31/2000 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor silvice, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 144 din 6 aprilie 2000;

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 privind Statutul personalului silvic, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 238 din 30 mai 2000, aprobată și modificată prin Legea nr. 427/2001, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 406 din 23 august 2001.

din aceeași lege, exploatarea acestor terenuri urma să se facă în conformitate cu statutele formelor asociative admise de legislația statului român în perioada anilor 1921–1940.

Este însă de observat că pe de o parte, nu toate asemenea forme asociative la care se referă Legea nr. 1/2000 au fost *ab origine* înzestrate cu personalitate juridică<sup>27</sup>, iar, pe de altă parte, exploatarea acestor terenuri în conformitate cu statutele formelor asociative admise de legislația statului român în perioada anilor 1921–1940 ar fi fost incompatibilă în multe privințe cu regimul silvic actual, unitar și obligatoriu pentru întregul fond forestier național, indiferent de forma de proprietate sau de apartenența terenurilor cu destinație forestieră, regim introdus prin Ordonanța Guvernului nr. 96/1998, republicată (art. 6 și urm.).

Din aceste motive, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2001 art. 27 din Legea nr. 1/2000 a fost radical modificat, în sensul că în toate cazurile „administrarea și exploatarea terenurilor forestiere restituite potrivit prevederilor art. 26 *se fac în regim silvic, potrivit legii*” (s.n. – *M.N.*), revăzându-se totodată și dispozițiile privitoare la înființarea formelor asociative de tip composesorate, obști de moșneni, obști de răzeși, păduri grănicerești etc., dispoziții cuprinse în art. 28, care a fost modificat și completat substanțial.

În continuare, ne vom referi pe scurt tocmai la regimul juridic al acestor asociații cu precizarea că acesta rămâne încă sumar în multe privințe, legea neindicând care sunt dispozițiile legale completatoare, deși există Legea nr. 36/1996 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură<sup>28</sup>, cu care s-ar fi întregit excelent prevederile actuale ale art. 28 al Legii nr. 1/2000<sup>29</sup>. De aceea, în lipsa unei trimeri exprese la Legea nr. 36/1991, dispozițiile art. 28 se vor completa cu dreptul comun, respectiv cu Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și juridice, iar nu cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații care reglementează numai statutul persoanelor juridice de drept privat fără scop patrimonial.

b) *Înființarea asociației*. Potrivit noii reglementări, în termen 45 de zile de la data validării de către comisia locală, în condițiile Legii nr. 1/2000, a cererilor foștilor composesori, moșneni, răzeși sau, după caz, ale moștenitorilor acestora, un comitet ales de adunarea membrilor forme asociative sau/și moștenitorii acestora, cu majoritatea simplă, va solicita judecătoriei competente teritorial, pe

---

<sup>27</sup> A se vedea pentru amănunte St. Văcăruș, *Obștile de moșneni, obștile de răzeși, comunitățile grănicerești de avere și composesoratele ca subiecte de drept, în lumina legislației fondului funciar*, în „Dreptul” nr. 10/2000, p. 16–30.

<sup>28</sup> Publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 97 din 6 mai 1991.

<sup>29</sup> Este adevărat că alin. 1 al art. 28 prevede că foștii composesori, moșneni, răzeși sau moștenitorii acestora se vor constitui într-o asociație autorizată de către judecătorie, *potrivit legii* (s.n. – *M.N.*), dar sintagma „potrivit legii” fiind extrem de generală nu poate semnifica mai mult de faptul că înființarea asociației se face „în condițiile legii”, adică ale Legii nr. 1/2000 (art. 28 alin. 1–4).



baza certificării dreptului de proprietate, sau/și a calității de moștenitor de către comisiile locale, autorizarea formelor asociative de administrare și exploatare a terenurilor forestiere.

Comitetul va prezenta judecătoriei, o dată cu cererea de autorizare și următoarele documente:

- certificatul eliberat de comisia locală privind validarea cererilor de reconstituire a dreptului de proprietate privată asupra terenurilor forestiere ce urmează să revină persoanelor solicitante;

- statutul asociației, încheiat în formă autentică; acesta trebuie să cuprindă (art. 28 alin. 3): „structura asociației și organul de conducere; modul de administrare și de exploatare a terenurilor forestiere, în condițiile legii; drepturile și obligațiile membrilor care nu pot fi decât cetățeni români *cu domiciliul efectiv în România la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență*”; răspunderi, sancțiuni, modul de dizolvare, precum și alte prevederi specifice, însoțite de dovada calității de membru dobândite numai pe cale de moștenire legală (s.n. – M.N.)<sup>30</sup>.

---

<sup>30</sup> Asupra noilor dispoziții ale alin. 3 al art. 28 din Legea nr. 1/2000 se impun a fi făcute cel puțin două observații:

- În primul rând, textul în discuție cuprinde o inadmisibilă inadvertență terminologică, deoarece obiectul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 102/2001 îl constituie modificarea și completarea unei legi veritabile, iar nu a unei alte ordonanțe de urgență, motiv pentru care formularea trebuia să fie făcută în alți termeni („...drepturile și obligațiile membrilor, care nu pot fi decât cetățeni români cu domiciliul efectiv în România la data intrării în vigoare a prezentei legi”, și nicidecum a „prezentei ordonanțe de urgență”; s.n. – M.N.); în plus, trebuiau observate și prevederile art. 33 din Legea nr. 1/2000, nemodificate, potrivit cărora persoanele fizice și persoanele juridice, care nu au depus în termenul prevăzut de Legea nr. 169/1997 cereri pentru reconstituirea dreptului de proprietate sau, după caz, actele doveditoare, pot formula astfel de cereri și pot depune actele doveditoare în termen de 60 de zile de la data intrării ei în vigoare (12 ianuarie 2000). Desigur, dacă s-a dorit ca dovada cetățeniei române și a domiciliului în România să fie raportate la data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență nr. 102/2000, aceasta se putea ușor realiza într-un articol separat al ordonanței care să nu fie astfel inserat în corpul legii modificate și completate.

- În al doilea rând, în afara acestei regretabile inadvertențe, textul în discuție conține pe fond prevederi vădit neconstituționale. Astfel:

- a) condiționarea calității de membru al asociației și *a fortiori*, de beneficiar al reconstituirii dreptului de proprietate privată asupra terenurilor forestiere în condițiile art. 26 din lege de *intrarea calității de „cetățean român cu domiciliul efectiv în România”* (s.n. – M.N.), contravine atât principiului egalității în fața legii (art. 16 alin. 1 din Constituție), cât și principiului liberei circulații a cetățenilor români (art. 25 din Constituție; a se vedea și Curtea Constituțională, dec. nr. 342/1997 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 47 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 333 din 27 noiembrie 1997 și *Culegere de decizii și hotărâri 1997*, p. 627.

- b) condiționarea calității de membru al asociației de calitatea de fost proprietar sau, după caz, de moștenitor legal și, deci, excluderea de la beneficiul reconstituirii a *moștenitorilor testamentari* contravine art. 42 din Constituție care statuează că „Dreptul la moștenire este garantat” și

Instanța, primind cererea și actele însoțitoare, va analiza dacă aceasta întrunește toate cerințele prevăzute de lege, și în caz afirmativ o va admite dispunând înscrierea asociației într-un registru special.

Hotărârea instanței este supusă căilor de atac de drept comun, iar nu potrivit Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 care conține dispoziții speciale de strictă interpretare și aplicare, nesusceptibile de aplicare prin analogie.

Asociația devine persoană juridică de la data înscrierii în registrul special ținut de judecătoria (art. 33 din Decretul nr. 31/1954 coroborat cu art. 28 alin. 4 din Legea nr. 1/2000).

c) *Funcționarea asociației.* În afara unor dispoziții referitoare la dobândirea și pierderea calității de asociat, Legea nr. 1/2000 nu conține alte prevederi speciale privitoare la modul de funcționare a asociației, ceea ce însemnează că sunt aplicabile dispozițiile statutare și cele de drept comun (art. 34–36 din Decretul nr. 31/1954).

Potrivit dispozițiilor nou introduse ale art. 28 alin. 7 și 8 calitatea de membru al asociației se va dobândi și pierde *ex nunc* numai prin moștenire legală. În situația în care nu vor exista moștenitori legali cotele aferente membrilor asociației trec în proprietatea publică a statului și în folosința unităților administrativ-teritoriale<sup>31</sup>.

Membrii formelor asociative nu pot înstrăina propriile cote-părți între ei sau unor persoane din afara acestora și nu pot transmite drepturile prin testament sau donație, ci numai prin moștenire legală.

d) *Dizolvarea asociației.* Potrivit legii, statutul trebuie să cuprindă modul de dizolvare a asociației, adică cazurile de dizolvare și modul de lichidare. Cum legea nu enumeră cazurile de dizolvare a acesteia, sunt în principiu aplicabile cele prevăzute la art. 45 alin. 1 din Decretul nr. 31/1954 în măsura în care sunt compatibile cu natura și particularitățile acestui tip de persoană juridică și anume:

---

mai ales art. 15 alin. 2 din Constituție referitor la principiul neretroactivității legii noi căci a refuza unui *moștenitor testamentar actual* calitatea de persoană îndreptățită la reconstituire, calități recunoscute în temeiul Legii nr. 167/1997 și Legii nr. 1/2000 (nemodificată), însemnează a lipsi de efecte juridice dispoziția testamentară, precum și cererea de reconstituire formulată în condițiile Legii fondului funciar (republicată) și a Legii nr. 1/2000; în plus, sunt puse în discuție și prevederile art. 16 alin. 1 din Constituție, deoarece la reconstituire, în acest caz (nu și pentru celelalte terenuri forestiere cuvenite persoanelor fizice), sunt preferați moștenitorii legali în detrimentul moștenitorilor testamentari. *Precizăm însă că dacă o persoană are atât calitatea de moștenitor legal, cât și aceea de moștenitor testamentar, va beneficia de prevederile art. 26 din Legea nr. 1/2000, deoarece, în dreptul nostru, calitatea de moștenitor legal nu exclude pe aceea de moștenitor testamentar (legatar) și nici invers (a se vedea Fr. Deak, *Tratat de drept succesoral*, Editura Actami, București, 1999, p. 9–10).*

<sup>31</sup> Unitățile administrativ-teritoriale pot primi în folosință până la limita suprafeței de 200 ha și terenurile forestiere de pe raza acestora rămase neatribuite membrilor formelor asociative de către comisiile de aplicare a Legii fondului funciar nr. 18/1991 (republicată) și a Legii nr. 1/2000 (art. 28 alin. 9).



-1) scopul a fost realizat ori nu mai poate fi îndeplinit;

2) scopul pe care îl urmăresc sau mijloacele întrebuințate pentru realizarea acestuia au devenit contrare legii ori regulilor de conviețuire socială sau urmăresc un alt scop stabilit de lege. Celelalte două cazuri de dizolvare (termenul pentru care ea a fost constituită s-a împlinit și numărul membrilor a scăzut sub limita stabilită de lege, actul de înființare sau statut) sunt practic inaplicabile, deoarece asociația se constituie pe termen nelimitat, respectiv, pe întreaga existență a suprafețelor forestiere, pe de o parte, iar legea nu prevede un număr minim de membri pentru înființarea ei valabilă, pe de altă parte.

În caz de dizolvare, după lichidare, suprafețele de teren forestier aflate în administrarea fostei asociații revin în proprietatea publică a statului și în folosința unității administrativ-teritoriale respective (art. 28 alin. 6 din Legea nr. 1/2000, modificată și completată).

#### IV. CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA

Din cele ce preced rezultă că modificările și completările Legii nr. 1/2000 prin Ordonanța de urgență a Guvernului sunt în câteva puncte extrem de discutabile și chiar inadmisibile, de aceea trebuie revăzute și analizate cu multă atenție cu ocazia discutării ordonanței de urgență de către Parlament. Oricum, ne îngăduim aici câteva observații care reprezintă tot atâtea propuneri de lege ferenda, cu speranța că nu vor fi neglijate. Astfel:

1) În ce privește retrocedarea terenurilor agricole, credem că dispozițiile art. 31 din lege referitoare la restituirea construcțiilor aferente exploatațiilor agricole (dar și forestiere) o dată cu terenurile respective ar trebui menținute, deoarece reconstituirea trebuie să se facă în mod unitar și după aceleași dispoziții legale. În schimb, prevederile art. 34 din lege și cele ale art. 36 alin. 5 din Legea nr. 18/1991 (republicată) trebuie abrogate, deoarece fac obiectul Legii nr. 10/2001.

2) Principiul punerii în posesiune pe vechile amplasamente a terenurilor agricole trebuie păstrat în forma consacrată de Legea nr. 1/2000. De aceea, trebuie eliminate din ordonanța de urgență dispozițiile art. I pct. 1 și 46 privind modificarea art. 2 alin. 1 și art. 37 din lege.

3) Menținerea în vigoare a art. 19, deoarece abrogarea lui este inutilă și, totodată, poate da loc la interpretări diferite, chiar absurde, de genul aceloră că societățile comerciale cu capital de stat ori regiile autonome ar fi exonerate de plata creanțelor prevăzute de Legile nr. 46/1992, nr. 29/1993 și nr. 48/1994.

4) Art. 61 alin. 1<sup>1</sup> și 1<sup>2</sup> privitoare la restrângerea admisibilității dovezii dreptului de proprietate asupra terenurilor forestiere, numai la proba cu înscrișuri trebuie abrogate întrucât sunt neconstituționale. De asemenea, dispozițiile art. 61 sunt discutabile și contestabile.

5) Tot în legătură cu retrocedarea terenurilor forestiere, art. 28 alin. 3 trebuie păstrat în forma existentă anterior intrării în vigoare a ordonanței de urgență, întrucât restricțiile introduse privind dobândirea calității de membru al formelor asociative de tip composesorate, obști de moșneni, obști de răzeși etc. sunt de asemenea neconstituționale după cum am încercat să demonstrăm.

6) Cât privește prevederile privind înființarea, funcționarea și dizolvarea asociațiilor de administrare și exploatare a terenurilor forestiere care au aparținut fostelor composesorate, obști de moșneni sau de răzeși și altele asemenea, este imperios necesar ca art. 28 să dispună că acest text se completează cu dispozițiile Legii nr. 36/1991 care se aplică prin asemănare.

7) În sfârșit, din punct de vedere tehnic, trebuie eliminate inadvertențele de genul celei apărute la art. 28 alin. 3, iar prevederile art. 29 alin. 1 trebuie coroborate cu noile dispoziții ale art. 29 alin. 2 și 3 în sensul ca în primul alineat al art. 29 să fie incluse și protoieriile și filiile ca persoane juridice beneficiare a drepturilor de proprietate asupra suprafețelor forestiere care le-au aparținut.

În rest, celelalte prevederi ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 102/2001 pot fi menținute fie în forma adoptată de Executiv, fie într-o formă îmbunătățită (de exemplu, prevederile art. 26 și 28 trebuie să ateste în mod clar, fără dubiu, că membrii formelor asociative de tip composesorat, obști de moșneni, de răzeși etc., sunt proprietari, iar asociațiile sunt doar formele juridice de administrare și exploatare a suprafețelor de teren ce aparțin membrilor lor).